

Przeczytaj fragment książki Jana Miodka „Polszczyzna, 200 felietonów o języku”.

Jeden z wywiadów ze mną w „Magazynie Wrocław Gazety Wyborczej” nosił tytuł *Czy Miodek to ogarnia?*. No właśnie: czy jestem w stanie ogarnąć wszystkie nowe zjawiska występujące w naszym języku i czy dostrzegam zarazem karierę, jaką w polszczyźnie ostatnich lat robi czasownik *ogarniać*?

Słowo to w moim języku nie znajdowało się nigdy w czołówce listy frekwencyjnej. Wydaje mi się, że zdecydowanie częściej posługuje się nim moja Żona. Ale oczywiście oboje [...] powiedzielibyśmy, że *ogarniać* to „ujmować w ramiona, opasywać ramionami otaczać rękami, obejmować” [...] otaczać ze wszystkich stron, spowijać [...] obejmować swoim zasięgiem, rozszerzać się, rozprzestrzeniać się [...] pojmować, rozumieć, poznawać, uzmysławiać sobie coś, zdawać sobie z czegoś sprawę [...], a w użyciu potocznym - „niezbyt dokładnie posprzątać, oczyścić, uporządkować”. Ogarniać się natomiast, to tyle, co „doprowadzać swój strój, wygląd do porządku. [...]

W języku młodych Polaków dominują dwa znaczenia czasownika ogarniać: „rozumieć” (Ogarniam cię! - usłyszałem przed paroma dniami w autobusie; za nic w świecie nie mogę tego ogarnąć; ogarniasz, o co w tym chodzi?) i „kontrolować, panować nad czymś - głównie nad obowiązkami (nie ogarniam tych wszystkich kół, prac, zaliczeń; podziwiam go - dwa kierunki studiów, praca, dziewczyna i jakoś to wszystko ogarnia!).

Gdy zaś przed paroma dniami usłyszałem wczesnym rankiem: „Jeszcze się nie ogarnął przed kawą”, to w zdaniu tym formę *nie ogarnął się* rozumiem jako „nie wybudził się jeszcze do końca, nie funkcjonuje jeszcze normalnie”.

A że wzrost frekwencji takiej czy innej formy językowej z reguły sprzyja powstawaniu nowych słów od niej wywiedzionych, nie dziwi mnie obecność w slangu młodzieżowym rzeczownika *nieogar* [...] Ów *nieogar* to osoba nieogarniająca życia, niezdarna, nieudaczna, pozbawiona umiejętności logicznego rozumowania”, to ktoś, kto w danej chwili czy w danej sytuacji czegoś nie ogarnia, czyli nie rozumie”, ale także „szeroko pojęty bałagan” [...]

Kiedy w przywołanym na początku wywiadzie mówiłem, że z kolei w tramwaju usłyszałem niedawno w wypowiedzi jednego z dwóch kolegów powtórzone trzy razy uspokajające: „ja cię ogarnę!”, red. Magda Piekarska wyjaśniła: „Pewnie chciał pocieszyć kolegę, obiecując, że pomoże mu poradzić sobie z niełatwą rzeczywistością. Moja córka powiedziała, że ten pocieszany kolega to nieogar, który sobie ze światem nie radzi”.

## I. Zadania do tekstu

### 1. Tekst posługuje się:

- |                                                   |                                                          |
|---------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) językiem potocznym    | <input type="checkbox"/> B) licznymi cytatami            |
| <input type="checkbox"/> C) językiem młodzieżowym | <input type="checkbox"/> D) słownictwem specjalistycznym |

### 2. Słowo *żona* zostało zapisane w tekście wielką literą ze względu na to, że:

- |                                                      |                                                       |
|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) wymaga tego forma tekstu | <input type="checkbox"/> B) wyraża szacunek dla osoby |
| <input type="checkbox"/> C) jest nazwą własną        | <input type="checkbox"/> D) tekst jest archaiczny     |

### 3. W języku oficjalnym słowo *ogarnąć* nie ma znaczenia:

- |                                             |                                                  |
|---------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) objąć ramionami | <input type="checkbox"/> B) zrobić porządek      |
| <input type="checkbox"/> C) poznawać        | <input type="checkbox"/> D) rozprzestrzeniać się |

### 4. Podkreślone w tekście sformułowanie oznacza, że słowo *ogarniać*:

- |                                                           |                                                         |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) weszło do języka literackiego | <input type="checkbox"/> B) stało się bardzo powszechne |
| <input type="checkbox"/> C) stało się terminem naukowym   | <input type="checkbox"/> D) otrzymało nowe znaczenie    |

### 5. Tekst wspomina o tym, że popularność niektórych słów wpływa na:

- |                                                                |                                                                 |
|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) ich przejście do języka potocznego | <input type="checkbox"/> B) tworzenie nowych wyrazów pochodnych |
| <input type="checkbox"/> C) powstawanie nieporozumień          | <input type="checkbox"/> D) zubożenie języka                    |

### 6. Autor artykułu formułuje główne wnioski na podstawie analizy:

- |                                                                  |                                                        |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) źródeł historycznych                 | <input type="checkbox"/> B) języka starszego pokolenia |
| <input type="checkbox"/> C) zasłyszanych współcześnie wypowiedzi | <input type="checkbox"/> D) artykułów naukowych        |

## II. Zadania do lektur

### 7. *Więc ci nie żal rozboju, /Ale tylko strach kary?* - cytat:

- |                                                               |                                                   |
|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) jest ostrzeżeniem dla zbrodniarza | <input type="checkbox"/> B) jest wypowiedzią męża |
| <input type="checkbox"/> C) pochodzi z ballady „Lilije”       | <input type="checkbox"/> D) to słowa Świtezianki  |

### 8. Strzelec z ballady *Świtezianka* mieszkał:

- |                                                         |                                       |
|---------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) nad dzikim brzegiem jeziora | <input type="checkbox"/> B) we wsi    |
| <input type="checkbox"/> C) w otoczeniu leśniczyny      | <input type="checkbox"/> D) nad rzeką |

**9. Podczas ślubu pani z ballady *Lilije* doszło do:**

- |                                                       |                                                                     |
|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) uderzenia pioruna         | <input type="checkbox"/> B) morderstwa jednego z braci              |
| <input type="checkbox"/> C) ucieczki przerażonej pani | <input type="checkbox"/> D) kłótni braci rywalizujących o rękę pani |

**10. Lilije rosły:**

- |                                                    |                                                          |
|----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) w ogrodzie pałacowym   | <input type="checkbox"/> B) na grobie zamordowanego pana |
| <input type="checkbox"/> C) przy chacie pustelnika | <input type="checkbox"/> D) obok cerkwi                  |

**11. O lisich zamiarach mężczyzn wspomniała:**

- |                                                                                 |                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) modna żona pana Jana ( <i>Żona modna</i> )          | <input type="checkbox"/> B) Świtezianka                        |
| <input type="checkbox"/> C) nieznajoma dziewczyna z lasu ( <i>Świtezianka</i> ) | <input type="checkbox"/> D) morderczyni męża ( <i>Lilije</i> ) |

**12. Kara, która spotkała strzelca w utworze *Świtezianka*, była konsekwencją:**

- |                                                              |                                                                |
|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) złamania ludowych praw moralnych | <input type="checkbox"/> B) braku wiary w świat nadprzyrodzony |
| <input type="checkbox"/> C) pychy strzelca                   | <input type="checkbox"/> D) świadomej decyzji strzelca         |

**13. Pan Piotr podjął decyzję o ślubie, kierując się:**

- |                                                                      |                                                               |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) miłością do narzeczonej                  | <input type="checkbox"/> B) zaletami charakteru panny młodej  |
| <input type="checkbox"/> C) zamiłowaniem do francuskiego stylu życia | <input type="checkbox"/> D) chęcią powiększenia swego majątku |

**14. Przyczyną problemów finansowych pana Piotra (*Żona modna*) była:**

- |                                                             |                                                                              |
|-------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) chęć dorównania innym szlachcom | <input type="checkbox"/> B) uległość wobec zachcianek żony                   |
| <input type="checkbox"/> C) chciwość                        | <input type="checkbox"/> D) przyzwyczajenie do wystawnego, zbytkownego życia |

**15. *Lilije* oraz *Świtezianka* mają cechy:**

- |                                     |                                                                    |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) dramatu | <input type="checkbox"/> B) epiki                                  |
| <input type="checkbox"/> C) liryki  | <input type="checkbox"/> D) wszystkich trzech rodzajów literackich |

**16. Adam Mickiewicz pochodził ze stanu:**

- |                                         |                                         |                                           |                                             |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) magnackiego | <input type="checkbox"/> B) chłopskiego | <input type="checkbox"/> C) szlacheckiego | <input type="checkbox"/> D) mieszczańskiego |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------|

**17. Prawdą jest, że Adam Mickiewicz:**

- |                                                                 |                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) pisał wyłącznie utwory patriotyczne | <input type="checkbox"/> B) pod koniec życia osiadł na Litwie                            |
| <input type="checkbox"/> C) odbywał podróże po Europie          | <input type="checkbox"/> D) uniknął aresztowania za młodzieńczą działalność patriotyczną |

**18. W wierszu Józefa Czechowicza *Zima* brak:**

- |                                     |                                                         |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) epitetu | <input type="checkbox"/> B) uosobienia                  |
| <input type="checkbox"/> C) anafory | <input type="checkbox"/> D) wyrazu dźwiękonaśladowczego |

*Strojne w biel, w srebrny puch  
latarnie się wdzięczą.  
Dziń-dziń-dziń-dziń-dziń-dziń,  
dzwonki sanek brzęczą.*

**III. Nauka o języku**

**19. Zdaniem bezpodmiotowym jest:**

- |                                                                                  |                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) Nie było odpowiednich warunków do obserwacji gwiazd. | <input type="checkbox"/> B) Zabrakło pustych formularzy.      |
| <input type="checkbox"/> C) Zapłacono za remont.                                 | <input type="checkbox"/> D) Propagowanie zdrowego odżywiania. |

**20. Czasowniki przechodnie są w szeregu:**

- |                                                 |                                                 |
|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) mrugać, spać        | <input type="checkbox"/> B) podlewać, naprawiać |
| <input type="checkbox"/> C) dbać, troszczyć się | <input type="checkbox"/> D) walczyć, obejść     |

**21. W wyrażeniu *bieg sprinterski* występuje:**

- |                                           |                                                              |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) imiesłów      | <input type="checkbox"/> B) ubezdźwięcznienie międzywyrazowe |
| <input type="checkbox"/> C) bezokolicznik | <input type="checkbox"/> D) udźwięcznienie                   |

**22. Do kolokwializmów należy zwrot:**

- |                                              |                                              |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) snuć opowieść    | <input type="checkbox"/> B) strasznie trudny |
| <input type="checkbox"/> C) olbrzymie szkody | <input type="checkbox"/> D) błądzić we mgle  |

**23. Orzeczenie imienne występuje w wypowiedzeniu:**

- |                                                                        |                                                        |
|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) Zostali odznaczeni za bohaterstwo.         | <input type="checkbox"/> B) Stał w kącie sali.         |
| <input type="checkbox"/> C) Młodzież była na wycieczce z wychowawcami. | <input type="checkbox"/> D) Dokąd wyjechać na wakacje? |

**24. Przeczytał wszystkie teksty źródłowe, toteż znał doskonale zagadnienie. - wypowiedzenie jest:**

- |                                                              |                                                                     |
|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) zdaniem złożonym podrzędnie      | <input type="checkbox"/> B) zdaniem złożonym współrzędnie łącznym   |
| <input type="checkbox"/> C) zdaniem pojedynczym z wtrąceniem | <input type="checkbox"/> D) zdaniem złożonym współrzędnie wynikowym |

**25. W *wielkim domostwie, w otoczeniu rozległego ogrodu rozciągającego się wzdłuż ulicy Klonowej, mieszkała samotna milionerka.* - zdanie zawiera:**

- |                                            |                                                            |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) imiesłów       | <input type="checkbox"/> B) zgrubienie                     |
| <input type="checkbox"/> C) dwa orzeczenia | <input type="checkbox"/> D) imiesłowowy równoważnik zdania |

**26. Wyłącznie głoski ustne są w szeregu:**

- |                                  |                                     |                                  |                                  |
|----------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| <input type="checkbox"/> A) m, n | <input type="checkbox"/> B) a, e, o | <input type="checkbox"/> C) ę, ą | <input type="checkbox"/> D) ł, ń |
|----------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|